

SHUKUR XOLMIRZAYEV IJODI YOSHLAR NIGOHIDA

Tolipov Izzatullobek Abdulxoy o'g'li

Termiz davlat universiteti Yoshlar masalalari bo'yicha rektor maslaxatchisi.

Olimnazarov Xayotbek Umidjonovich

Termiz davlat universiteti Yuridik fakulteti 2-bosqich talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19431769>

Annotatsiya. Shukur Xolmirzayevning adabiy merosi zamonaviy o'zbek adabiyotida chuqur psixologik tahlil, realizm va ijtimoiy muammolarga e'tibor qaratgani bilan muhim o'rin egallaydi. Obrazlarning idrok etilishi hamda ijtimoiy-madaniy ahamiyati orqali yozuvchining asarlari bugungi kunda ham yoshlarning dunyoqarashi, axloqiy qadriyatlar va shaxsiy o'zligini shakllantirishda muhim rol o'ynashi yoritiladi.

Kalit so'zlar: Shukur Xolmirzayev, yoshlar nigohi, badiiy tahlil, milliy qadriyatlar, ma'naviy tarbiya, adabiy meros, yoshlar, badiiy obraz.

Kirish. Adabiyot har doim yoshlarning intellektual va ma'naviy kamolotida muhim ahamiyat kasb etib kelgan. O'zbek adabiyotining yirik namoyandalaridan biri bo'lgan Shukur Xolmirzayev realistik nasr ustasi sifatida ajralib turadi. Uning XX asrning ikkinchi yarmida yaratilgan asarlari inson ruhiyati, ijtimoiy munosabatlar va axloqiy muammolarni chuqur yoritib beradi¹.

Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalar hukmron bo'lgan davrda yashayotgan yoshlar uchun Xolmirzayev asarlari milliy qadriyatlar va madaniy o'zlikni anglashda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Ushbu maqolada yoshlarning yozuvchi ijodiga bo'lgan munosabati va uning bugungi kundagi dolzarbligi tahlil qilinadi.

Xolmirzayev asarlarining yoshlar orasida qiziqish uyg'otishining asosiy sabablaridan biri - undagi mavzularning universalligidir. Yozuvchi asarlarida shaxs va jamiyat o'rtasidagi munosabatlar, axloqiy mas'uliyat, o'zlikni izlash kabi muammolar keng yoritiladi. Bu masalalar bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan².

Yozuvchi ijtimoiy me'yorlar va an'analarning inson xulq-atvoriga ta'sirini realistik tarzda ko'rsatadi. Ayniqsa, shaxsiy orzular bilan jamiyat talablari o'rtasidagi ziddiyatlar yoshlar hayotida ham tez-tez uchraydi. Shu bois ular asar qahramonlarida o'zlarini ko'rishadi. Bundan tashqari, adib asarlarida adolatsizlik, kambag'allik, axloqiy tanlov kabi dolzarb ijtimoiy muammolar ham aks etadi. Bu esa yoshlarni tanqidiy fikrlashga, jamiyatdagi muammolarga befarq bo'lmaslikka undaydi³.

Xolmirzayev ijodining muhim jihatlaridan biri - obrazlarning chuqur psixologik tahlil qilinishidir. Uning qahramonlari ideal obrazlar emas, balki hayotiy, murakkab ichki kechinmalarga ega oddiy insonlardir. Yosh kitobxonlar bu qahramonlarni o'z ruhiy holatlarining aks-sadosi sifatida qabul qilishadi. Asarlardagi ichki kechinmalar, shubha, qo'rquv va axloqiy ikkilanishlar yoshlarning o'z hayotiy tajribalari bilan uyg'unlashadi.

¹ Shukur Xolmirzayev. Saylanma asarlar. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2006.

² Shukur Xolmirzayev. O'zbek xarakteri (hikoyalar to'plami). – Toshkent: Sharq nashriyoti, 1999. 167 b.

³ Ozod Sharafiddinov. Ijodni anglash baxti. – Toshkent: Ma'naviyat, 2004. 83 bet.

Bu esa ularni o'zini anglash, ichki dunyosini tahlil qilish va shaxs sifatida kamol topishga undaydi. Natijada, adib asarlari yoshlar uchun nafaqat badiiy zavq manbai, balki ruhiy rivojlanish vositasiga ham aylanadi⁴.

Globalashuv jarayonida yoshlar o'z milliy o'zligini saqlab qolishga intilishadi.

Xolmirzayev asarlari bu borada muhim manba bo'lib xizmat qiladi.

Uning hikoya va qissalarida qishloq hayoti, milliy urf-odatlar, qadriyatlar jonli tasvirlangan. Yozuvchi asarlar orqali yoshlar o'z xalqining an'analari, ma'naviy merosi va axloqiy tamoyillari bilan yaqindan tanishadi. Unda insoniylik, mehr-oqibat, jasorat, halollik kabi qadriyatlar alohida o'rin tutadi.

Bundan tashqari, yoshlarning milliy o'zligiga hurmat ruhida tarbiyalanishiga xizmat qiladi va ularda madaniy ildizlariga nisbatan faxr tuyg'usini shakllantiradi. Xolmirzayevning adabiy uslubi ham yoshlar tomonidan iliq qabul qilinadi. Uning tili sodda, ravon va obrazli bo'lib, o'quvchiga oson yetib boradi. Shu bilan birga, yozuvchi ramziy ma'no va nozik badiiy usullardan ham mahorat bilan foydalanadi. Bu esa asarlarni chuqurroq anglash imkonini beradi. Yoshlar uchun uning ijodi badiiy ifoda bilan ijtimoiy fikrni uyg'unlashtirishning yorqin namunasi hisoblanadi⁵.

Xolmirzayev asarlarining ta'siri faqat adabiy zavq bilan cheklanmaydi. U yoshlarning axloqiy qarashlari va hayotga munosabatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Asarlarda berilgan axloqiy muammolar va tanlovlar yoshlarni o'z hayoti haqida o'ylashga majbur qiladi.

Ular orqali halollik, mas'uliyat, mehr-oqibat kabi fazilatlarining ahamiyati anglanadi.

Natijada, yoshlar jamiyatga nisbatan mas'uliyatli, ongli va faol shaxs sifatida shakllanadi.

Shunga qaramay, bugungi kunda yoshlarni klassik adabiyotga jalb qilish muayyan qiyinchiliklarni keltirib chiqarmoqda. Raqamli texnologiyalar va ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi kitob o'qishga bo'lgan qiziqishni ma'lum darajada kamaytirgan.

Bu muammoni hal qilish uchun ta'lim tizimida zamonaviy yondashuvlardan foydalanish, adabiyot darslarini interaktiv usullar bilan tashkil etish muhimdir. Shuningdek, yozuvchi asarlarini elektron formatda, audio va video ko'rinishda taqdim etish ham samarali bo'lishi mumkin⁶.

Xulosa. Yoshlar nigohida Shukur Xolmirzayev ijodi o'zining dolzarbligi, hayotiyligi va chuqur ma'nosi bilan ajralib turadi. Uning asarlari yosh avlod uchun nafaqat badiiy meros, balki hayot saboqlari manbai hisoblanadi. Adibning inson ruhiyatini teran yoritishi, milliy qadriyatlarni ulug'lashi va ijtimoiy muammolarni ko'tarishi uning ijodini har bir davr uchun muhim qiladi.

Xolmirzayev ijodi yoshlar uchun ilhom manbai bo'lib qolmoqda. Ularning ma'naviy kamolotida, dunyoqarashining shakllanishida va milliy o'zligini anglashida beqiyos ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Shukur Xolmirzayev. Saylanma asarlar. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2006.
2. Shukur Xolmirzayev. O'zbek xarakteri (hikoyalar to'plami). – Toshkent: Sharq nashriyoti, 1999. 167 b.

⁴ O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi. O'zbek adabiyoti tarixi (5 jildlik). – Toshkent: Fan nashriyoti, 2001–2005.

⁵ Dilmurod Qur'onov. Adabiyotshunoslik asoslari. – Toshkent: Akademya nashr, 2012.

⁶ Bahodir Karimov. Adabiyot nazariyasi. – Toshkent: Tafakkur, 2016. 192 bet.

3. Ozod Sharafiddinov. Ijodni anglash baxti. – Toshkent: Ma’naviyat, 2004. 83 bet.
4. O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi. O‘zbek adabiyoti tarixi (5 jildlik). – Toshkent: Fan nashriyoti, 2001–2005.
5. Dilmurod Quronov. Adabiyotshunoslik asoslari. – Toshkent: Akademnashr, 2012.
6. Bahodir Karimov. Adabiyot nazariyasi. – Toshkent: Tafakkur, 2016. 192 bet.